

Metóda Jolly Phonics

Úvod

Slovensko v roku 2004 vstúpilo do Európskej Únie. Otvorením hraníc sa naskytla možnosť štúdia alebo práce v zahraničí. Podmienkou však je ovládanie jazyka krajiny, v ktorej chceme študovať, pracovať či žiť. Dnes je znalosť cudzích jazykov pomaly nevyhnutnou súčasťou pri uchádzaní sa o akékoľvek zamestnanie. Tomu sa prispôbilo i školstvo na Slovensku. Od 1. septembra 2010 je vyučovanie prvého cudzieho jazyka od 3. ročníka základnej školy povinné. V našej škole sa zaviedla výučba cudzieho jazyka už od 1. ročníka.

Deti sa najefektívnejšie učia zapojením všetkých zmyslov do procesu učenia sa. Metóda Jolly Phonics ponúka možnosť využiť vo výučbe takmer všetky zmysly. Preto sme sa rozhodli vyskúšať túto metódu v praxi a zapojiť našu školu do projektu „Jolly Phonics na Slovensko“.

V školskom roku 2013/2014 sme začali vyučovať pomocou metódy Jolly Phonics v jednej triede prvého ročníka. Táto trieda pokračovala metódou Jolly Phonics aj v druhom ročníku.

V dvoch paralelných triedach sa deti učili anglický jazyk klasickými metódami.

Autorkami metódy Jolly Phonics sú Sue Lloyd a Sara Wernham - učiteľky anglického jazyka v primárnom vzdelávaní. Učiteľky počas svojej praxe zistili, že veľa detí má problémy s anglickým jazykom. Snažili sa slabšie prospievajúcim deťom nejako pomôcť. Vypracovali celý program s názvom Jolly Phonics. Pán Christopher Jolly im pomáha s distribúciou kníh a pomôcok a s propagáciou tejto metódy vo svete. Jolly Grammar je pokračovaním metódy Jolly Phonics.

V Anglicku sa táto metóda využíva asi v 60% základných škôl. Deti začínajú školskú dochádzku od 4 rokov. V tomto veku sa stretávajú aj s metódou Jolly Phonics. Vo veku 5 rokov tieto deti plynule čítajú v anglickom jazyku. Výhodou je, že sa zároveň učia aj písať. Metóda Jolly Phonics je multi-senzorická (využíva zrak, sluch a hmat), preto je vhodná pre deti s rôznymi typmi inteligencie. Anglický jazyk používa písmená latinky, ale jednotlivé písmená a ich kombinácie sa ináč čítajú v slovenskom jazyku. Anglický jazyk má až 42 zvukov, ale písmen v abecede len 26. Aby sa deti naučili čítať a písať po anglicky, musia sa naučiť všetky zvuky a priradiť ich k správnym písmenám. Pomocou metódy Jolly Phonics sa deti hravou formou učia čítať a písať po anglicky. Lloyd Sue na základe výskumov dospela k záverom, že deti učiace sa pomocou metódy Jolly Phonics sú na svoj vek výrazne popredu v čítaní. Rozhodli sme sa aplikovať túto metódu v praxi a o skúsenosti sa podeliť s ďalšími učiteľmi anglického jazyka.

Čítanie je v živote človeka jedna z najdôležitejších kompetencií. Pomocou čítania sa človek vzdeláva, získava slovnú zásobu, rozvíja sa po citovej stránke, rozvíja svoju fantáziu. V procese učenia sa čítanie zastáva veľmi dôležitú úlohu. Dnes nám pribúda skupina detí, ktoré majú problém nielen s technikou čítania, ale aj s porozumením prečítaného. Preto čítanie, ako súčasť výučby jazyka, je potrebné neustále rozvíjať. Držíme sa kréda:

Čítanie...darček na celý život.

1. Základné zručnosti nadobudnuté pomocou metódy Jolly Phonics

Metóda Jolly Phonics využíva syntézu zvukov anglického jazyka. Deti sa učia **5 základných zručností**:

1. Učenie sa zvukov anglického jazyka

Deti sa učia 42 zvukov používaných v anglickom jazyku. Zvuky zahŕňujú základné znaky abecedy ako aj spojenia znakov (sh, ch, th, ai, ue...). Spojenie dvoch písmen tvoriacich jednu hlásku nazývame digraph.

2. Formovanie písmen

Pomocou rôznych metód stimulujúcich rôzne zmysly sa deti učia ako formovať a písať písmená.

3. Spájanie – syntéza zvukov do slov

Deti sa učia zvuky spájať do slov a tým čítať a písať slová.

4. Rozoznávanie zvukov v slovách – analýza zvukov v slove

Deti sa učia počuť jednotlivé zvuky v slovách. Určujú, či zvuk počuli na začiatku, v strede alebo na konci slova. Dáva im to vynikajúci základ pre zvládnutie hláskovania.

5. Spelling nezbedných slovíčok

V nezbedných slovíčkach neplatia vo výslovnosti pravidlá, ktoré sa deti učia pri jednotlivých hláskach. Preto sa výslovnosť a písanie týchto slov učia zvlášť.

Týchto 5 základných zručností predstavuje zároveň 5 základných krokov výučby metódou Jolly Phonics.

2. Rozdelenie zvukov anglického jazyka

Všetky zvuky anglického jazyka sú rozdelené do 7 skupín:

1.skupina: **s, a, t, i, p, n**

2.skupina: **c k, e, h, r, m, d**

3.skupina: **g, o, u, l, f, b**

4.skupina: **ai, j, oa, ie, ee, or**

5.skupina: **z, w, ng, v, oo, oo**

6.skupina: **y, x, ch, sh, znelé th, neznelé th**

7.skupina: **qu, ou, oi, ue, er, ar**

Poradie je navrhnuté tak, aby si deti mohli hneď od začiatku precvičovať spájanie zvukov a písmen do slov. Z písmen prvej skupiny sa dajú vytvoriť prvé slová. Plagáty na stenu Jolly Phonics Wall Frieze sú navrhnuté v 7 pásoch, kopírujú navrhnuté skupiny hlások. Plagáty sa na stenu pridávajú postupne v takom poradí, ako sa deti učia jednotlivé skupiny zvukov - hlások.

3. Písmená pre 42 anglických zvukov

Anglická abeceda má len 26 písmen. Preto sa niektoré zvuky v anglickom jazyku zapisujú pomocou dvoch písmen - tvoria digraph. **Zvuky** uvádzame v šikmých zátvorkách /a/, **písmená** v oválnych zátvorkách (a). Uvádzame zápis zvukov anglického jazyka pomocou písmen so slovami, v ktorých sa daný zvuk nachádza a pridávame slovenskú výslovnosť daných zvukov:

(a) **ant, sand, caravan** - čítame ako slovenské ä

(ai) **aim, aid, drain** (dlhé a) – čítame ako slovenské ei

(b) **bat, bend, crab** - čítame ako slovenské b

(c) **cat, cot, duck** – čítame ako slovenské k

(d) **dog, dip, sudden** - čítame ako slovenské d

(e) **egg, end, shed** - čítame ako slovenské e

(ee) **eel, creep, tree** (dlhé e) – čítame ako slovenské í

(f) **fog, lift, fluff** - čítame ako slovenské f

(g) **goat, gap, digger** - čítam ako slovenské g

(h) **hop, hitt, hill** - čítame ako slovenské h

- (i) **ink, indian, drink** - čítame ako slovenské i
- (ie) **pie, tie, die** (dlhé i) – čítame ako slovenské ai
- (j) **jelly, jet, jumper** – čítame ako slovenské dž
- (k) **king, kind, kettle** - čítame ako slovenské k
- (l) **leg, lost, shell** - čítame ako slovenské l
- (m) **man, mill, shrimp** - čítame ako slovenské m
- (n) **nut, nip, spin** - čítame ako slovenské n
- (o) **orange, on, spot** - čítame ako slovenské o
- (oa)**oak, oast, boat** (dlhé o) – čítame ako slovenské ou
- (p) **pig, pet, step** - čítame ako slovenské p
- (q) **queen, quick, quin** – čítame ako slovenské kw
- (r) **run, rabbit, barrel** – nevyslovíme ako slovenské r, prehltáme ho
- (s) **sand, sun, twist** - čítame ako slovenské s
- (t) **top, tug, mat** – čítame ako slovenské t
- (u) **up, under, lung** – čítam ako slovenské a
- (ue) **due, Tuesday, cue** (dlhé u) – čítame ako slovenské jú
- (v) **van, vet, give** - čítame ako slovenské v
- (w) **wind, went, swim** – našpúlíme ústa ako pri u a vyslovíme v
- (x) **x-ray, ox, flex** – čítame ako slovenské ks
- (y) **yell, yes, yellow** – čítame ako slovenské j
- (z) **zoo, zebra, buzz** - čítame ako slovenské z
- (sh) **ship, shop, wish** – čítame ako slovenské š
- (ch) **chop, chick, much** – čítame ako slovenské č
- (th) **this, then, with** (znelé th) – špičku jazyka vložíme medzi zuby, vzduch prúdi medzi jazykom a zubami, vyslovíme d
- (th) **thin, thick, thimble** (neznelé th) – špičku jazyka vložíme medzi zuby, vzduch prúdi medzi jazykom a zubami, vyslovíme t
- (ng) **song, bang, string** – g na konci nečítame, čítame ako v slovenskom slove banka

(oo) **look, room, foot** (krátke oo) – čítame ako slovenské u

(oo) **moon, spoon, shoot** (dlhé oo) – čítame ako slovenské ú

(ar) **art, arm, start** – čítame ako slovenské á

(er) **kerb, stern, sister** – čítame ako maďarskú hlásku ó v hrdle

(or) **order, corn, storm** – čítame ako slovenské ó

(oi) **oil, ointment, spoil** - čítame ako slovenské oi

(ou) **out, cloud, found** – čítame ako slovenské au

(ck) **kick, black, stick** – čítame ako slovenské k

Z daného vyplýva, že niektoré anglické zvuky je možné zapísať rôznymi spôsobmi ako napr. hlásku **k** môžeme v slovách zapísať písmenami **c, k** a **ck**. Niektoré hlásky zase rovnako zapisujeme, ale v slovách sa môžu rôzne vyslovovať ako napr. hláska **th** v slovách **this** a **thin**, alebo hláska **oo** v slovách **look** a **moon**.

4. Učebnice Jolly Phonics Pupil Books

V *Jolly Phonics Pupil Book 1* sa deti učia čítať a písať všetkých 42 zvukov - sounds a prvých 12 nezbedných slovíčok – Tricky Words. V nezbedných slovíčkach neplatia vo výslovnosti pravidlá, ktoré sa deti učili pri jednotlivých hláskach. Preto sa výslovnosť a písanie týchto slov učia zvlášť. Pri každej učebnici je uvedený zoznam nezbedných slovíčok pod názvom Tricky Words. Výslovnosť pri čítaní nezbedných slovíčok sa uvádza iba v prvých 12 Tricky Words. Po prebratí všetkých anglických zvukov a nezbedných slovíčok z knižky *Jolly Phonics Pupil Book 1* deti čítajú červené knižky zo sady Jolly Phonics Readers – Level 1.

Tricky Words: *the* (čítame ako hlásku znelé th– jazyk medzi zubami, vzduch prúdi medzi jazykom a zubami, vyslovíme /d/), *he* (čítame hí), *she* (čítame ší), *me* (čítame mí), *we* (čítame wí), *be* (čítame bí), *I* (čítame áj), *was* (čítame woz), *to* (čítame tu), *do* (čítame du), *are* (čítame á), *all* (čítame ol).

V *Jolly Phonics Pupil Book 2* sa učia ďalších 28 nezbedných slovíčok, alternatívne písanie hlások, anglickú abecedu, písanie veľkých písmen, písanie dlhších slov a viet cez diktáty a samostatné písanie na tému s obrázkom. Po ukončení knižky Pupil Book 2 deti čítajú žlté knižky zo sady Jolly Phonics Readers–Level 2.

Tricky Words: *you, your, come, some, said, here, there, they, go, no, so, my, one, by, only, old, like, have, live, give, little, down, what, when, why, where, who, which*

Alternatívne zápisy anglických zvukov – ďalej už len alternatívy, majú svoje pravidlá pri čítaní, čítajú sa rovnako ako už známe zvuky anglického jazyka. Uvádzame slová, v ktorých sa nachádza alternatívny zápis známeho anglického zvuku a výslovnosť zvuku pri čítaní v slove. Alternatívy sa deti učia hlavne čítať, nevyžaduje sa od nich správne písanie. Keď sa naučia anglickú abecedu, alternatívne hlásky sa učia spelovať – pomenujú písmená v slove.

Alternatívy:

- **holly** (y) čítame na konci slova ako zvuk /ee/ – slovenské /í/
- **back** (ck) čítame v slovách s krátkou samohláskou ako zvuk /ck/ – slovenské /k/
- **rabbit** – čítame len jedno b, double letters – dve rovnaké písmená v slove za sebou v slovách s krátkou samohláskou čítame ako jednu hlásku
- **hop-over e** je e na konci slova, ktoré preskočí spoluhlásku a vytvorí pri čítaní digraph so zelenou samohláskou ako v slovách **cake**, **eve**, **kite**, **rope**, **mule** - čítame /keik/, /ív/, /kaiit/, /raup/, /mjúl/
- **day** (ay) čítame ako anglický zvuk /ai/ – slovenské **ei** (čítame /dei/)
- **boy** (oy) čítame ako anglický zvuk /oi/ – slovenské **oi** (čítame /boi/)
- **leaf** (ea) čítame ako anglický zvuk /ee/ – slovenské **í** (čítame /líf/)
- **my** (y) čítame ako anglický zvuk /ie/ – slovenské **áj** (čítame /máj/)
- **snow** (ow) čítame ako anglický zvuk /oa/ - slovenské **ou** (čítame /snou/) a v slove **owl** ako anglický zvuk /ou/- slovenské **au** (čítame /aul/)
- **bird** (ir) a **curly** (ur) čítame ako anglický zvuk /er/ – maďarské **ó** v hrdle (čítame /bód/ a /kóli/)

V **Jolly Phonics Pupil Book 3** sa učia ďalšie alternatívy, krátke a dlhé samohlásky, ďalších 30 nezbudných slovíčok, samostatné písanie na danú tému bez obrázka – obrázkov dokreslia. Po ukončení knižky Jolly Phonics Pupil Book 3 deti čítajú zelené knižky zo sady Jolly Phonics Readers – Level 3. Šikovné deti môžu prečítať aj modré knižky zo sady Jolly Phonics Readers – Level 4.

Tricky Words: *any, many, more, before, other, were, want, because, put, saw, could, should, would, right, two, four, goes, does, made, their, once, upon, always, also, of, eight, love, cover, after, every, mother, father*

Alternatívy:

- **phonic** (čítame fonik) (ph) čítame ako zvuk /f/ - slovenské f
- **pencil** (čítame pensl) (c) ak za ním nasledujú (e), (i), (y) čítame ako zvuk /s/ - slovenské s

- **magic** (čítame mä**dž**ik) (g) ak za ním nasleduje (e), (i), (y) čítame ako zvuk /j/ - slovenské dž
- **night** (čítame n**ai**t) (igh) čítame ako zvuk /ie/ - slovenské ai
- **news** (čítame ň**jú**z) (ew) čítame ako zvuk /ue/- slovenské jú
- **air** (čítame eó), **hare** (čítame heó), **wear** (čítame weó) (air), (are) a (ear) čítame ako zvuk eó

5. The Jolly Phonics Readers – knižky na čítanie

Deti čítajú knižky na vyučovacích hodinách a nosia si ich aj domov. Precvičujú si techniku čítania, rozširujú si slovnú zásobu. Učia sa, že vetu začíname písať s veľkým písmenom, že mená sa píše s veľkým začiatočným písmenom, že za vetu dávame bodku, otáznik alebo výkričník. Učia sa, čo je to priama reč. Náročnosť jednotlivých úrovní je koncipovaná tak, aby dieťa malo radosť z čítania. Deti sa tešia na každú novú knižku a majú radosť z toho, že si ju dokážu sami prečítať a rozumejú prečítanému textu. Čítanie knižiek pomáha u detí vytvoriť si vzťah k čítaniu. Knižky zo série The Jolly Phonics Readers sú určené pre deti, ktoré sa učia čítať pomocou metódy Jolly Phonics.

Knižky na čítanie sú rozdelené do štyroch úrovní po 18 knižiek:

1. Prvá úroveň - červené knižky Jolly Phonics Readers – Level 1

Každá knižka má 8 strán. Na každej strane je pod obrázkom jedna veta. Obrázok napomáha pochopiť význam vety. V prvej úrovni sa deti stretnú so všetkými 42 zvukmi anglického jazyka a 12 nezbednými slovíčkami. Na poslednej strane každej knižky sú uvedené všetky nezbedné slovíčka.

2. Druhá úroveň – žlté knižky Jolly Phonics Readers – Level 2

Každá knižka má 12 strán s dvomi vetami pod obrázkom na každej strane. V knižkách je už 20 nezbedných slovíčok. Všetky sú uvedené na poslednej strane knižky.

3. Tretia úroveň – zelené knižky Jolly Phonics Readers – Level 3

Každá knižka má po 16 strán so štyrmi vetami pod obrázkom na každej strane. Tu už čítajú 40 nezbedných slovíčok a 4 alternatívy.

4. Štvrtá úroveň – modré knižky Jolly Phonics Readers – Level 4

V každej knižke je 16 strán so štyrmi vetami pod obrázkom na každej strane. Pribudli ďalšie nezbedné slovíčka, už ich je 61. A je tu už 18 alternatív.

Záver

V školskom roku 2019/2020 sa vyučuje metódou Jolly Phonics v jednej triede prvého stupňa v rozsahu 2 hodiny za týždeň (66 hodín za rok).

1.C sa učí z učebnice *Pupil Book 1*. Na konci školského roka budú deti poznať 42 zvukov anglického jazyka, budú vedieť čítať 12 „nezbedných“ slov, budú na rôznej úrovni plynule čítať jednoduché texty v anglickom jazyku a písať slová so známymi zvukmi.

Vyučujúce:

1.C Mgr. Marta Petrovicsová, Mgr. Blanka Botková